

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja

Druk nr 135

Warszawa, 18 grudnia 2015 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Izabelę Kloc.

(-) Zbigniew Babalski; (-) Dariusz Bąk; (-) Agata Borowiec; (-) Wojciech Buczak; (-) Lidia Burzyńska; (-) Zbigniew Chmielowiec; (-) Przemysław Czarnecki; (-) Antoni Duda; (-) Andrzej Gawron; (-) Teresa Glenc; (-) Konrad Głębocki; (-) Małgorzata Golińska; (-) Kazimierz Gołojuch; (-) Andrzej Kosztowniak; (-) Piotr Król; (-) Anna Kwiecień; (-) Józef Leśniak; (-) Marzena Machałek; (-) Gabriela Masłowska; (-) Grzegorz Matusiak; (-) Andrzej Matusiewicz; (-) Marek Matuszewski; (-) Mieczysław Miazga; (-) Anna Milczanowska; (-) Daniel Milewski; (-) Jan Mosiński; (-) Kazimierz Moskal; (-) Krzysztof Ostrowski; (-) Jerzy Paul; (-) Stanisław Pięta; (-) Piotr Polak; (-) Bogdan Rzońca; (-) Anna Schmidt-Rodziewicz; (-) Wojciech Skurkiewicz; (-) Ewa Szymańska; (-) Janusz Śniadek; (-) Dominik Tarczyński; (-) Robert Telus; (-) Piotr Uruski; (-) Piotr Uściński; (-) Robert Warwas; (-) Jan Warzecha; (-) Grzegorz Wojciechowski; (-) Grzegorz Adam Woźniak; (-) Krystyna Wróblewska; (-) Małgorzata Wypych; (-) Maria Zuba.

USTAWA

z dnia ... 2015 r.

o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego

Art. 1. W ustawie z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz. U. z 2015 r. poz. 410 i 1960) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) zasady wypłacania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, zwanego dalej „ekwiwalentem pieniężnym”, rent wyrównawczych, a także wypłaty zaległych wynagrodzeń;”;

2) w art. 4a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2017 r. następuje spłata zobowiązań, o których mowa w art. 4 ust. 1, wraz z odsetkami w miesięcznych ratach, zgodnie z harmonogramem określonym w umowie zawartej pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a przedsiębiorstwami górnictwami do dnia 31 grudnia 2015 r.”;

3) w art. 8:

a) ust. 1–3 otrzymują brzmienie:

„1. Przedsiębiorstwo górnicze, którego podstawowym przedmiotem działalności jest prowadzenie likwidacji kopalni, zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni, zagospodarowywanie majątku likwidowanej kopalni, zbędne majątku przedsiębiorstwa górnictwa, tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności dla pracowników likwidowanej kopalni, wykonuje te czynności z dotacji budżetowej oraz innych źródeł finansowania, jeżeli likwidację tej kopalni rozpoczęto przed dniem 1 stycznia 2019 r.

2. Prowadzenie likwidacji kopalń, których likwidację rozpoczęto przed dniem 1 stycznia 2019 r., zadania związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni oraz zadania związane z naprawianiem szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górnictwa, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów, są finansowane z dotacji budżetowej.

3. W przypadku gdy likwidację kopalni rozpoczęto po dniu 1 stycznia 2019 r., przedsiębiorstwo górnicze finansuje likwidację kopalni z funduszu likwidacji zakładu górnictwa w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze.”,

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Minister właściwy do spraw energii określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wykorzystania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów i działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń,
- 2) tryb rozliczania przyznanej dotacji budżetowej,
- 3) szczegółowe warunki powodujące cofnięcie lub czasowe wstrzymanie wypłaty przyznanej dotacji budżetowej

- biorąc pod uwagę zadania wykonywane w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni, zapewnienie bezpieczeństwa kopalni oraz upraszczanie systemu odwadniania, a także naprawianie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego.”;

4) w art. 8a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Przedsiębiorstwo górnicze może przed dniem 1 stycznia 2019 r. zbyć nieodpłatnie na rzecz przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 8 ust. 1, kopalnię, zakład górniczy lub jego oznaczoną część, prowadzące wydobywanie węgla kamiennego lub roboty górnicze, w celu przeprowadzenia ich likwidacji.”,

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1, może zbyć zakład górniczy lub jego oznaczoną część nabyte w trybie określonym w ust. 1 lub zbyć aktywa należące do zakładu górniczego lub jego oznaczonej części nabyte w trybie określonym w ust. 1.”;

5) w art. 8b ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Dla przedsiębiorstwa górniczego, o którym mowa w art. 8a ust. 1, które przed dniem 1 stycznia 2019 r. zbyło nieodpłatnie na rzecz przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 8 ust. 1, kopalnię, zakład górniczy lub jego oznaczoną część, prowadzące wydobywanie węgla kamiennego lub roboty górnicze, kosztem uzyskania przychodów w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych jest również wartość początkowa środków trwałych w części niepokrytej sumą odpisów amortyzacyjnych, o których mowa w art. 16h ust. 1 pkt 1 tej ustawy, wchodzących w skład takiej kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonej części.

3. Przedsiębiorstwo górnicze może pomniejszyć kapitał zapasowy lub rezerwowy o wartość księgową netto zbywanego mienia, o którym mowa w art. 8a ust. 1. W tym zakresie przepisu art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w części dotyczącej sposobu ujęcia księgowego odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości środków trwałych, nie stosuje się.”;

6) uchyla się art. 9;

7) art. 9a i art. 10 otrzymują brzmienie:

„Art. 9a. Przedsiębiorca podejmujący działalność górniczą w obszarze likwidowanej albo zlikwidowanej kopalni przejmuje zadania związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, o których mowa w art. 8 ust. 1, wraz z obowiązkiem ich finansowania, z chwilą uzyskania w zakresie niezbędnym do prowadzenia działalności górniczej, tytułu prawnego do mienia likwidowanej albo zlikwidowanej kopalni.

Art. 10. Przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1, które nabyło likwidowaną kopalnię, zakład górniczy lub jego oznaczoną część przed dniem 31 grudnia 2027 r. zwalnia się z obowiązku zapłaty bieżących wpłat wobec Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, wpłat z zysku, opłat i kar wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w części dotyczącej tych funduszy, z wyjątkiem opłat i kar stanowiących dochody jednostek samorządu terytorialnego.”;

8) w art. 11a w ust. 4 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) podjęła w jakiejkolwiek formie, w tym na podstawie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej, wykonywanie pracy na powierzchni w przedsiębiorstwie górniczym albo pod ziemią;”;

9) w art. 11b ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. Urlop górniczy, o którym mowa w art. 11a ust. 1 pkt 1, przysługuje pracownikowi w wymiarze do czterech lat pod warunkiem, że skorzystanie z niego pozwoli mu nabyć prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2023 r.

4. Urlop dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla, o którym mowa w art. 11a ust. 1 pkt 2, przysługuje pracownikowi w wymiarze do trzech lat pod warunkiem, że skorzystanie z niego pozwoli mu nabyć prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2022 r.”;

10) w art. 11c:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W okresie korzystania z urlopu górniczego albo urlopu dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla, o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 1 i 2, pracownik jest zwolniony z obowiązku świadczenia pracy i otrzymuje świadczenie socjalne

w wysokości 75% miesięcznego wynagrodzenia obliczanego jak wynagrodzenie za urlop wypoczynkowy.”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Pracownik korzystający z urlopu górniczego albo urlopu dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla, o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 1 i 2, niezależnie od świadczenia, o którym mowa w ust. 1, ma prawo do korzystania z uznaniowych świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.”;

11) w art. 11d dodaje się ust. 3–5 w brzmieniu:

„3. Jednorazowa odprawa pieniężna, o której mowa w art. 11a ust. 1 pkt 3, przysługuje pracownikom, z którymi zostanie rozwiązana za porozumieniem stron umowa o pracę po dniu 31 grudnia 2015 r., nie później jednak niż do dnia 31 grudnia 2018 r., zatrudnionym na dzień zbycia, o którym mowa w art. 8a ust. 1, na powierzchni kopalni, w tym w zakładzie mechanicznej przeróbki węgla i posiadającym co najmniej 5-letni staż pracy w przedsiębiorstwie górniczym.

4. Pracownikom, o których mowa w ust. 3, przysługuje jednorazowa odprawa pieniężna, o której mowa w art. 11a ust. 1 pkt 3, w wysokości:

- a) 12-krotności należnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z pierwszego półrocza roku poprzedzającego rozwiązanie umowy o pracę w kopalni, w której pracownik był zatrudniony – jeżeli umowa o pracę zostanie rozwiązana w okresie do 3 miesięcy od dnia zbycia o którym mowa w art. 8a ust. 1,
- b) 8-krotności należnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z pierwszego półrocza roku poprzedzającego rozwiązanie umowy o pracę w kopalni, w której pracownik był zatrudniony – jeżeli umowa o pracę zostanie rozwiązana w okresie od 4 do 6 miesięcy od dnia zbycia o którym mowa w art. 8a ust. 1,
- c) 4-krotności należnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z pierwszego półrocza roku poprzedzającego rozwiązanie umowy o pracę w kopalni, w której pracownik był zatrudniony – jeżeli umowa o pracę zostanie rozwiązana w okresie od 7 do 9 miesięcy od dnia zbycia o którym mowa w art. 8a ust. 1.

5. Jednorazowa odprawa pieniężna może być przyznana nie później niż 12 miesięcy przed dniem uzyskania przez pracownika uprawnień emerytalnych.”;

12) art. 11e otrzymuje brzmienie:

„Art. 11e. W przypadku nieskorzystania przez pracownika likwidowanej kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonej części, z uprawnień, o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 3, w terminie do 9 miesięcy od dnia zbycia, o którym mowa w art. 8a ust. 1, pracodawca rozwiązuje umowę o pracę z pracownikiem na zasadach określonych w ustawie z dnia

13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.”;

13) w art. 11f:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister właściwy do spraw pracy – dysponent Funduszu, przeznaczy w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2018 r., ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, nie więcej niż 1 mld zł na pokrycie wydatków z tytułu jednorazowych odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom likwidowanej kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonej części, o których mowa w art. 11a ust. 1, z tytułu restrukturyzacji zatrudnienia.”,

b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. W celu umożliwienia sfinansowania ze środków pozyskanych z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych jednorazowych odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom likwidowanej kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonej części, o których mowa w art. 11a ust. 1, minister właściwy do spraw pracy – dysponent Funduszu, w terminie 7 dni od daty wpływu wniosku ministra właściwego do spraw energii, o którym mowa w ust. 4, dokona zmiany w projekcie planu finansowego Funduszu lub planie finansowym Funduszu na poszczególne lata w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2018 r. przez zwiększenie planowanych wydatków Funduszu powiększających koszty Funduszu o nie więcej niż 1 mld zł z przeznaczeniem na wypłatę jednorazowych odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom likwidowanej kopalni, zakładu górniczego lub jego oznaczonej części, o których mowa w art. 11a ust. 1, z tytułu restrukturyzacji zatrudnienia, w ciężar pozostałości środków Funduszu z okresów poprzednich zapisanych w projekcie planu finansowego Funduszu lub w planie finansowym Funduszu jako stan na początek kolejnych lat w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2018 r.”;

14) w art. 11h ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Niewykorzystane środki, o których mowa w art. 11f ust. 3 i 4, są zwracane na rachunek Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w terminie do dnia 31 marca każdego roku następującego po roku rozliczeniowym.”;

15) tytuł rozdziału 4 otrzymuje brzmienie:

„Zasady wypłacania ekwiwalentu pieniężnego, rent wyrównawczych, a także zaległych wynagrodzeń”;

16) w art. 12 uchyla się ust. 3;

17) uchyla się art. 13;

18) art. 14 otrzymuje brzmienie:

„Art. 14. 1. Pracownikom lub byłym pracownikom kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2019 r. wchodzącej w skład przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 8 ust. 1, jest wypłacana przez to przedsiębiorstwo z dotacji budżetowej renta wyrównawcza przyznana na podstawie prawomocnego wyroku sądu lub ugody zawartej przed sądem albo ugody zawartej między kopalnią a pracownikiem lub byłym pracownikiem.

2. Przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1, przejmuje obowiązek wypłaty z dotacji budżetowej rent wyrównawczych pracownikom lub byłym pracownikom kopalń postawionych w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r., którym świadczenia były wypłacane przez inne przedsiębiorstwa górnicze.”;

19) w art. 15 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wykorzystania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego oraz rent wyrównawczych,”;

20) art. 16 otrzymuje brzmienie:

„Art. 16. W przypadku ogłoszenia upadłości przedsiębiorstwa górniczego albo podjęcia decyzji o jego likwidacji, obowiązek wypłaty rent wyrównawczych przejmuje przedsiębiorstwo górnicze, o którym mowa w art. 8 ust. 1.”;

21) w art. 21 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Pracownikom przedsiębiorstwa górniczego, które dokonało zbycia przedsiębiorstwa na rzecz Kompanii Węglowej S.A., przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia akcji Kompanii Węglowej S.A., na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 747 i 978) z chwilą jej prywatyzacji.”;

22) w art. 26 w ust. 1:

a) po pkt. 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:

„4a) świadczeń, o których mowa w art. 11a ust. 1;”,

b) pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) roszczeń pracowniczych, w tym z tytułu rent wyrównawczych, o których mowa w art. 14;”;

23) art. 30a otrzymuje brzmienie:

„Art. 30a. Świadczenia, o których mowa w art. 12 i art. 14, zadania, o których mowa w art. 8 ust. 2, oraz likwidacja, o której mowa w art. 8a ust. 3, są finansowane z dotacji budżetowej do dnia 31 grudnia 2027 r.”.

Art. 2. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 8 ust. 5, art. 9 ust. 2 i art. 15 ustawy zmienianej w art. 1, zachowują moc do dnia wydania nowych przepisów wykonawczych na podstawie art. 8 ust. 5 i art. 15 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 8 w zakresie pracy na powierzchni, który wchodzi w życie po upływie 4 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Ostatnie wyniki finansowe przedsiębiorstw górniczych w Polsce oraz sytuacja nie tylko na krajowym ale również międzynarodowym rynku surowców energetycznych spowodowały, iż podjęto decyzję o konieczności działań optymalizacyjnych i zmodyfikowaniu dotychczasowych zasad funkcjonowania sektora węgla kamiennego w oparciu o przedmiotowy projekt ustawy. Zasadniczym celem projektu jest zmiana przepisów ustawy z dnia 7 września 2007 r. *o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego* (Dz. U. z 2015 r. poz. 143), zwanej dalej „ustawą”, polegająca na wydłużeniu okresu zbywania mienia przedsiębiorstw górniczych na rzecz przedsiębiorstwa zajmującego się likwidacją, a także wydłużeniu terminu uprawniajającego pracowników przedsiębiorstw górniczych do skorzystania z możliwych świadczeń.

W dniu 31 grudnia 2015 r. upływa termin obowiązywania programu pomocowego nr SA. 33013 (2011/N) – „Pomoc państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2011 – 2015”, zatwierdzonego decyzją Komisji z dnia 23 listopada 2011 r. (znak: K(2011)8280 wersja ostateczna).

Jednocześnie w związku z uchwaleniem ustawy z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z dnia 27 stycznia 2015 r.), która wprowadza nowe mechanizmy związane z działaniami restrukturyzacyjnymi sektora węgla kamiennego, w trakcie procedury notyfikacyjnej w Komisji Europejskiej znajduje się program pomocowy pn. „Pomoc państwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego w latach 2015 – 2018”, który przewiduje:

1. kontynuację po 2015 r. udzielania pomocy w związku z kopalniami postawionymi w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r. Pomoc ta obejmowała i nadal ma obejmować instrumenty pomocowe w postaci dotacji i zwolnienia z niektórych opłat publiczno-prawnych w celu sfinansowania kosztów nadzwyczajnych powstałych w związku z postawieniem przed dniem 1 stycznia 2007 r. kopalń węgla kamiennego w stan likwidacji. Do kosztów tych zalicza się koszty szkód górniczych, zadań likwidacyjnych i polikwidacyjnych wykonywanych w kopalniach, w tym zadań związanych z ochroną środowiska (rekultywacja terenu) oraz koszty związane

z świadczeniami pracowniczymi (prawo do bezpłatnego węgla lub jego ekwiwalentu, renta wyrównawcza);

2. nowe instrumenty pomocowe w związku z kopalniami, które zostaną lub zostały postawione w stan likwidacji po dniu 1 stycznia 2007 r., ale przed dniem 1 stycznia 2019 r. Do instrumentów tych należy dotacja i zwolnienia z niektórych danin publiczno-prawnych w celu sfinansowania kosztów nadzwyczajnych powstałych w związku z ww. kopalniami węgla kamiennego. Do kosztów tych zalicza się koszty szkód górniczych, zadań likwidacyjnych i polikwidacyjnych wykonywanych w kopalniach, w tym zadań związanych z ochroną środowiska (rekultywacja terenu) oraz koszty związane z pracownikami (prawo do bezpłatnego węgla lub jego ekwiwalentu, renta wyrównawcza jak również, urlop górniczy i urlop dla pracowników zakładów mechanicznej przeróbki węgla, jednorazowa odprawa pieniężna). Ponadto program pomocowy przewiduje dotację przeznaczoną na pokrycie bieżących strat produkcyjnych.

Powyższy wniosek notyfikacyjny będzie uzupełniony o zmiany wprowadzone przedmiotową ustawą.

Konieczność restrukturyzacji polskiego sektora górnictwa węgla kamiennego w dużej mierze wynika z utrzymującej się od dłuższego czasu trudnej sytuacji na międzynarodowym rynku węgla, przejawiającej się głównie nadpodażą surowca oraz spadkiem cen węgla i tym samym narastaniem strat we wszystkich krajach europejskich będących producentami tego surowca. To głównie te czynniki spowodowały znaczące pogorszenie kondycji ekonomiczno-finansowej polskich przedsiębiorstw górniczych. W szczególności dotyczy to największego producenta węgla w Europie, tj. Kompanii Węglowej S.A., która została zagrożona postawieniem w stan upadłości. Dlatego też niezbędnym stało się opracowanie i realizacja planu naprawczego, który z jednej strony zapewni szeroko rozumiane bezpieczeństwo energetyczne państwa poprzez kontynuację wydobycia węgla w sposób ekonomicznie uzasadniony, a z drugiej wygaszenie działalności jednostek, które przynoszą największe straty, a ich dalsze funkcjonowanie jest ekonomicznie i geologicznie nieuzasadnione.

Zaniechanie procesu restrukturyzacji, a w konsekwencji upadłość przedsiębiorstw węglowych, mogłoby spowodować bardzo poważne reperkusje społeczno-gospodarcze dla Górnego Śląska. Najważniejsze to między innymi: brak możliwości realizacji zobowiązań finansowych, zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego kraju, skutki społeczne upadłości

(Kompania Węglowa S.A. zatrudnia około 35 tys. osób), szeroko rozumiane skutki dla kooperantów przedsiębiorstw węglowych.

Mając na uwadze powyższe wnioskodawca widzi potrzebę natychmiastowego wprowadzenia zmian do obowiązujących regulacji prawnych dotyczących górnictwa węgla kamiennego. Jest to niezbędne ze względu na konieczność finansowania skutków restrukturyzacji sektora wynikających z realizowanych w ubiegłych latach programów rządowych, jak i umożliwienia podejmowania działań związanych z dalszą restrukturyzacją sektora węgla kamiennego w Polsce.

2. Wskazanie różnic pomiędzy dotychczasowym i projektowanym stanem organizacyjnym i prawnym

Proponowana zmiana ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego wprowadza zmiany o charakterze systemowym w obowiązujących regulacjach w zakresie:

- 1) przedłużenia obowiązywania regulacji dotyczących możliwości zbywania kopalń, zakładów górniczych lub ich oznaczonych części do końca 2018 r.,
- 2) przedłużenia obowiązywania regulacji dotyczących restrukturyzacji zatrudnienia,
- 3) zmiany sposobu realizacji uprawnienia byłych pracowników kopalń postawionych w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r. oraz pracowników kopalń likwidowanych wchodzących w skład przedsiębiorstwa, o których mowa w art. 8 ust. 1, polegającą na rezygnacji z możliwości wyboru między ekwiwalentem pieniężnym bądź pobieraniem bezpłatnego węgla w naturze na rzecz wypłaty osobom wymienionym powyżej wyłącznie ekwiwalentu pieniężnego. Podmiotem realizującym wypłaty ekwiwalentu pieniężnego przysługującego obok emerytury lub renty będzie, tak jak dotychczas, Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
- 4) zmiana zasad naliczania wysokości jednorazowych odpraw pieniężnych wobec osób, które skorzystają z tego instrumentu od dnia 1 stycznia 2016 r.

Szereg proponowanych zmian wynika z praktyki stosowania przepisów ustawy w 2015 r., tj. stosowania instrumentów przewidzianych ustawą z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008 – 2015 oraz niektórych innych ustaw. Należą do nich:

- 1) zakaz wykonywania pracy na powierzchni przedsiębiorstw górniczych albo pod ziemią w czasie urlopów górniczych, bez względu na formę zatrudnienia,
- 2) jednoznaczne określenie, że osoby przebywające na urloпах górniczych mają prawo do korzystania ze świadczeń z Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W stosunku do obecnie obowiązującej ustawy, projekt nowelizacji ustawy (dalej: ustawa zmieniająca) wprowadza następujące zmiany:

W art. 1 pkt 3 ustawy (art. 1 pkt 1 ustawy zmieniającej) wykreślono z zakresu przedmiotowego ustawy wydawanie bezpłatnego węgla w naturze – jako konsekwencję uchylecia w art. 12 ust. 3 oraz art. 13.

W art. 4a ustawy (art. 1 pkt 2 ustawy zmieniającej) wprowadzono zmianę dotyczącą wysokości miesięcznych rat spłaty zaległych zobowiązań wobec ZUS.

W art. 8 ustawy (art. 1 pkt 3 ustawy zmieniającej) przedłużono – zgodnie z postanowieniami – możliwość prowadzenia działań likwidacyjnych przez SRK S.A. wobec kopalń, których likwidację rozpoczęto przed dniem 1 stycznia 2019 r. oraz finansowanie w tym okresie ze środków budżetowych zadań określonych w art. 8 ust. 2 ustawy. W tym miejscu należy zaznaczyć, że w wyniku proponowanego uchylecia art. 9, regulacje dotyczące finansowania budżetowego zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym w trakcie oraz po zakończeniu likwidacji kopalni zostały ujęte w art. 8 ust. 2 ustawy. W analogiczny sposób – tj. poprzez rozszerzenie zakresu przedmiotowego - zmieniony został art. 8 ust. 5 ustawy zawierający delegację do wydania stosownego rozporządzenia przez ministra właściwego ds. energii.

Przedłużenie do 1 stycznia 2019 r. terminu nieodpłatnego zbycia kopalń, zakładów górniczych lub ich oznaczonych części do SRK S.A. zostało określone w propozycji nowelizacji w art. 8a ust. 1 (art. 1 pkt 4 ustawy zmieniającej). W celu określenia pełnego zakresu możliwości dysponowania majątkiem kopalń zbywanych do SRK S.A. w art. 8a ust. 4 ustawy dodano kategorię „aktywów należących do zakładu górniczego”.

Tak sformułowany przepis jednoznacznie wskazuje, że przedmiotem zbycia przez SRK S.A. może być nie tylko zakład górniczy lub jego oznaczona część – a więc zorganizowane elementy majątku stanowiące w istocie przedsiębiorstwo - ale także

poszczególne elementy majątku stanowiącego zakład górniczy lub jego oznaczoną część.

W art. 8b ust. 2 (art. 1 pkt 5), analogicznie do innych przepisów, przedłużono obowiązywanie zasady traktowania wartości początkowej środków trwałych w części nie pokrytej sumą odpisów amortyzacyjnych jako kosztu uzyskania przychodów w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Ponadto w art. 8b ust. 3 (art. 1 pkt 5) zaproponowano możliwość zgodnie z art. 396 Kodeksem spółek handlowych, że źródłem pokrycia strat/wydatków może być nie tylko kapitał zapasowy, lecz także inne kapitały utworzone w spółce (kapitały rezerwowe). Z tego względu zaproponowano rozszerzenie zakresu przepisu, by umożliwić spółkom węglowym skorzystanie z potencjalnie istniejących możliwości. Wprowadzenie proponowanej regulacji wymaga wyłączenia rozwiązań przewidzianych w art. 32 ust. 4 ustawy o rachunkowości, która jako zasadę w ujęciu odpisu aktualizacyjnego środków trwałych traktuje księgowanie w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych.

Proponowane uchylenie art. 9 ustawy (art. 1 pkt 6 ustawy zmieniającej) ma charakter porządkujący. W „Strategii działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2015” przewidziano, że ze struktur SRK S.A. zostanie wyodrębniony, jako oddzielna spółka, Centralny Zakład Odwadniania Kopalń (CZOK), która w założeniach przejęłaby zadania związane z zabezpieczaniem kopalń czynnych przed zagrożeniami ze strony kopalń zlikwidowanych. W celu realizacji tej koncepcji w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008 – 2015 zawarto przepis określający źródło finansowania tych działań (budżet państwa) oraz delegację do wydania rozporządzenia regulującego kwestię wypłacania i rozliczania dotacji. Z uwagi na rezygnację z wydzielania CZOK i nieprzerwane oraz skuteczne wykonywanie działań zabezpieczających przez SRK S.A. przepis stał się martwy. Wobec powyższego zasadne jest uchylenie art. 9 i przeniesienie ujętej w nim materii do art. 8 ust. 2 i 5 (zakres działań SRK S.A.). Zmiany proponowane w art. 9a ustawy (art. 1 pkt 7 ustawy zmieniającej) są konsekwencją uchylenia art. 9 i mają charakter redakcyjny.

W art. 10 ustawy (art. 1 pkt 7 ustawy zmieniającej) proponowane jest zwolnienie SRK S.A. z 15% wpłaty z zysku wnoszonej do budżetu państwa przez spółki Skarbu Państwa. Działalność SRK S.A. ma charakter non-profit jest niemal w całości finansowana dotacjami budżetowymi i tylko w niewielkim stopniu finansowanie pochodzi ze środków pozyskanych

przez Spółkę ze sprzedaży majątku likwidowanych bądź zlikwidowanych kopalń. Wobec powyższego wydaje się, że pobieranie od Spółki wpłaty z zysku jest nieuzasadnione.

Proponowana zmiana art. 11a ust. 4 pkt 1 (art. 1 pkt 8 ustawy zmieniającej) ma na celu zapobieganie sytuacji, w której osoby przebywające na urlopach górniczych lub urlopach dla pracowników zakładów mechanicznej przeróbki węgla i pobierające z tego tytułu świadczenie socjalne, są zatrudniane przez przedsiębiorstwa górnicze. W efekcie wejścia w życie przepisu nie będzie możliwe zatrudnianie takich osób w jakiegokolwiek formie na powierzchni w przedsiębiorstwach górniczych w rozumieniu ustawy (a więc np. w centralach spółek węglowych czy administracji kopalń) oraz pod ziemią we wszystkich kopalniach.

Ze względu na przedłużenie okresu stosowania rozwiązań zawartych w ustawie konieczne jest także przedłużenie terminów uzyskania uprawnień emerytalnych przez osoby korzystające z urlopów o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 1 i 2. W związku z tym w art. 11b ust. 3 i 4 ustawy (art. 1 pkt 9 ustawy zmieniającej) zmieniono je na dzień 1 stycznia 2023 r. dla osób korzystających z urlopu górniczego oraz 1 stycznia 2022 r. dla osób korzystających z urlopów dla pracowników zakładów mechanicznej przeróbki węgla.

Dotychczasowe brzmienie przepisów art. 11c nie w pełni reguluje warunki korzystania z urlopów, o których mowa w art. 11a ust. 1 pkt 1 i 2, przede wszystkim jest niejasne dla samych adresatów normy. W związku z tym w art. 11c ust. 1 ustawy (art. 1 pkt 10 lit. a ustawy zmieniającej) określono wprost, że osoba przebywająca na urlopie jest zwolniona z obowiązku świadczenia pracy, a w dodanym ust. 2a (art. 1 pkt 10 lit. b ustawy zmieniającej) wskazano, że osoby przebywające na urlopach mają prawo do korzystania z uznaniowych świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W art. 11d dodano ust. 3-5 (art. 1 pkt 11 ustawy zmieniającej) określające warunki przyznawania jednorazowych odpraw pieniężnych osobom, które z tego świadczenia skorzystają od dnia 1 stycznia 2016 r. Świadczenie przysługuje pracownikom, z którymi rozwiązana została za porozumieniem stron umowa o pracę po dniu 31 grudnia 2015 r., nie później jednak niż do dnia 31 grudnia 2018 r., zatrudnionym na dzień zbycia, o którym mowa w art. 8a ust.1, na powierzchni kopalni, w tym w zakładzie mechanicznej przeróbki węgla i posiadającym co najmniej 5-letni staż pracy w przedsiębiorstwie górniczym.

Wysokość odprawy będzie uzależniona od momentu rozwiązania umowy o pracę, przy czym wprowadzona zostanie zasada, że im szybciej pracownik podejmie decyzję o skorzystaniu z jednorazowej odprawy pieniężnej, tym wyższe będzie świadczenie. Wysokość odprawy będzie wyliczana jako krotność należnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z pierwszego półrocza roku poprzedzającego rozwiązanie umowy o pracę w kopalni, w którym pracownik był zatrudniony. Pracownicy, którzy rozwiążą umowy w okresie:

- 3 miesięcy od dnia zbycia kopalni otrzymają 12 krotność wynagrodzenia,
- 6 miesięcy od dnia zbycia kopalni otrzymają 8 krotność wynagrodzenia,
- 9 miesięcy od dnia zbycia kopalni otrzymają 4 krotności wynagrodzenia.

Ponadto jednorazowa odprawa pieniężna będzie mogła być przyznana osobie, której brakuje nie mniej niż 12 miesięcy do uzyskania uprawnień emerytalnych.

W przypadku nieskorzystania przez pracownika z jednorazowej odprawy pieniężnej (art. 11 e ustawy - art. 1 pkt 12 ustawy zmieniającej) w ciągu 9 miesięcy od dnia zbycia kopalni do SRK S.A., pracodawca rozwiązuje umowę o pracę z pracownikiem na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

W art. 11f ust. 3 i 6 ustawy (art. 1 pkt 13 ustawy zmieniającej) oraz w art. 11h ust. 2 ustawy (art. 1 pkt 14 ustawy zmieniającej) wprowadzono zmiany dostosowujące system przekazywania i rozliczania środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych do finansowania działań określonych w latach ustawie w latach 2015 – 2018.

Konsekwencją zaproponowanej w nowelizacji zmiany sposobu realizacji uprawnienia byłych pracowników kopalń postawionych w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r. oraz pracowników kopalń likwidowanych wchodzących w skład przedsiębiorstwa, o których mowa w art. 8 ust. 1, polegającej na rezygnacji z możliwości wyboru między ekwiwalentem pieniężnym bądź pobieraniem bezpłatnego węgla w naturze na rzecz wypłaty osobom wymienionym powyżej wyłącznie ekwiwalentu pieniężnego jest uchylenie w art. 12 ust. 3 (art. 1 pkt 16 ustawy zmieniającej) oraz art. 13 ustawy (art. 1 pkt 17 ustawy zmieniającej).

Zmiana w art. 14 ustawy (art. 1 pkt 18 ustawy zmieniającej) określa jednoznacznie, iż SRK

S.A. jest podmiotem wypłacającym renty wyrównawcze pracownikom lub byłym pracownikom kopalni wchodzącej w skład SRK S.A., a postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2019 r. W dodanym ust. 2 wskazano SRK S.A. jako przedsiębiorstwo przejmujące obowiązek wypłaty z dotacji budżetowej rent wyrównawczych pracownikom lub byłym pracownikom kopalń postawionych w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 r., którym świadczenia były wypłacane przez inne przedsiębiorstwa górnicze.

W art. 15 pkt 1 ustawy (art. 1 pkt 19 ustawy zmieniającej) wprowadzono zmianę w delegacji do wydania rozporządzenia wynikającą z rezygnacji z wydawania bezpłatnego węgla w naturze.

W konsekwencji zmiany art. 14 ustawy w art. 16 ustawy (art. 1 pkt 20 ustawy zmieniającej) określono, że podmiotem przejmującym wypłatę rent wyrównawczych w przypadku ogłoszenia upadłości przedsiębiorstwa górniczego albo podjęcia decyzji o jego likwidacji jest SRK S.A.

W obydwu wyżej wymienionych przypadkach wypłat nie może dokonywać Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ wynikają one z ugód sądowych, zawieranych przez przedsiębiorstwa górnicze. Jednoznaczne wskazanie SRK S.A. znacznie upraszcza i przyspiesza postępowanie dot. wypłat rent wyrównawczych, a wykorzystanie do tego celu istniejącego i wyspecjalizowanego w tym zakresie podmiotu jest racjonalnym działaniem.

Zmianą w art. 21 ust. 1 ustawy (art. 1 pkt 21 ustawy zmieniającej) sprostowano oczywistą pomyłkę legislacyjną poprzez bezpośrednie powołanie podstawy prawnej przysługującego pracownikom prawa do nieodpłatnego nabycia akcji Kompanii Węglowej S.A., tj. na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji. W obowiązujących przepisach funkcjonuje odwołanie do uchylonego art. 20 ustawy.

W art. 26 ust. 1 ustawy (art. 1 pkt 22 ustawy zmieniającej) wprowadzono pkt 4a w brzmieniu dotyczący finansowania z budżetu państwa urlopów górniczych oraz urlopów dla pracowników zakładów mechanicznej przeróbki węgla. Natomiast punkt 5 zmodyfikowano poprzez usunięcie zobowiązania do finansowania deputatu węglowego w naturze.

Zmiany art. 30a ustawy (art. 1 pkt 23 ustawy zmieniającej) wynikają z uchylecia art. 9 oraz art. 13 ustawy i mają charakter porządkujący.

W art. 2 zmieniającej ustawy umieszczono przepis przejściowy, na mocy którego w mocy pozostają rozporządzenia wydane na podstawie ustawy do czasu wejścia w życie aktów wykonawczych wynikających z ustawy zmieniającej.

W art. 3 zmieniającej ustawy określono datę wejścia w życie ustawy zmieniającej na dzień 1 stycznia 2016 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 8 w zakresie pracy na powierzchni, który wchodzi w życie po upływie 4 miesięcy od dnia ogłoszenia. Powodem takiego określenia daty wejścia w życie ustawy zmieniającej jest pilna potrzeba podjęcia działań w górnictwie węgla kamiennego już od początku 2016 r., w tym przedłużenie do końca 2018 r. możliwości nieodpłatnego zbywania majątku do SRK S.A. oraz przedłużenie obowiązywania przewidzianego ustawą pakietu ośłon socjalnych.

Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Za przyjęciem przedmiotowego projektu ustawy przemawia szereg argumentów w wymiarze bezpieczeństwa energetycznego państwa i bezpośrednich społeczno-gospodarczych skutków dla regionu.

Ważną dla wszystkich stron kwestią jest utrzymanie spokoju społecznego i konstruktywnego dialogu, dlatego też wydłużenie okresów, o których mowa powyżej, pozwoli na opracowanie oraz wdrożenie programu dla górnictwa węgla kamiennego na kolejne lata, przy uwzględnieniu wszystkich aspektów m.in. technicznych, ekonomicznych, społecznych, środowiskowych.

Aby podkreślić wagę skutków wywołanych przedmiotowym projektem ustawy należy wskazać, że brak nowelizacji ustawy spowoduje pogorszenie sytuacji ekonomicznej w sektorze węgla kamiennego.

Według danych GUS, na koniec lipca 2015 r. w województwie śląskim bezrobotnych było 155 tys. osób. Skutkiem ogłoszenia upadłości przedsiębiorstw górniczych może być utrata znacznie ilości miejsc pracy, co oznaczałoby skokowy wzrost bezrobocia na Śląsku. Rynek pracy nie będzie w stanie zabsorbować tak dużej liczby nowych bezrobotnych – w większości wykwalifikowanych górników podziemnych. W konsekwencji zasadniczo wzrosną koszty ponoszone lokalnie na łagodzenie skutków społecznych ewentualnej upadłości przedsiębiorstw górniczych. Spadnie także poziom życia rodzin związanych z górnictwem.

Perspektywa zamknięcia kopalń oraz spadek poziomu życia będzie zarzewiem niezadowolenia społecznego prowadzącego do akcji protestacyjnych.

Nowelizacja ustawy pozwala nie tylko na dalszą restrukturyzację branży wydobywczej węgla kamiennego, ale jest również na minimalizację negatywnych skutków społecznych i zdecydowanie łagodniejszego przebiegu zmian strukturalnych całego regionu w obszarze wszystkich gałęzi gospodarki.

Z uwagi na potrzebę bardzo pilnej realizacji działań restrukturyzacyjnych wobec sektora górnictwa węgla kamiennego i jak najszybsze wprowadzenie mechanizmów przewidzianych projektowaną ustawą, proponowane jest wejście w życie ustawy z dniem 1 stycznia 2016 r.

3. Źródła finansowania, jeżeli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W dniu 22 stycznia 2015 r. Sejm przyjął nowelizację ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015, która wprowadziła mechanizmy umożliwiające nieodpłatne zbycie na rzecz przedsiębiorstwa górniczego, którego głównym przedmiotem działalności jest prowadzenie działań likwidacyjnych zbędnego majątku. W tej nowelizacji umożliwiono również przyznawanie świadczeń pracownikom w ramach prowadzonej restrukturyzacji zatrudnienia spółkach węglowych. W art. 6 określono limit wydatków budżetowych na działania związane z likwidacją majątku oraz ze świadczeniami dla pracowników w latach 2015 – 2018 na kwotę ok 3 mld zł. W związku z faktycznym wykorzystaniem środków znacznie niższym od przewidywanego w momencie uchwalenia ustawy uzasadnionym jest twierdzenie, że założony limit środków będzie wystarczający na pokrycie kosztów przewidzianych w niniejszej nowelizacji.

Likwidacja kopalń i wypłata świadczeń z tytułu urlopu górniczego będzie finansowana z dotacji budżetowej.

Wypłaty jednorazowych odpraw pieniężnych w dalszym ciągu będą finansowane ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, w wysokości nie większej niż 1 mld zł, które Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej do końca 2018 r. będzie przekazywał na wniosek ministra właściwego do spraw energii na konto wskazane przez tego ministra. Dysponentem tych środków będzie minister właściwy do spraw energii.

4. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Przedmiotowy projekt przewiduje konieczność nowelizacji dotychczasowych aktów wykonawczych do ustawy. Niemniej jednak z uwagi na potrzebę konsultacji i uzgodnień stosownych rozporządzeń z innymi podmiotami m.in. Ministerstwem Finansów, Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych oraz Agencją Rozwoju Przemysłu S.A., wprowadza się przepis zachowujący w mocy dotychczasowe rozporządzenia wydane na podstawie art. 8 ust. 5, art. 9 ust.2, art. 15 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz.U. z 2015 r. poz.410) oraz określa się termin, do upływu którego minister właściwy do spraw energii jest zobowiązany do wydania znowelizowanych rozporządzeń.

5. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Działania wprowadzone projektowaną ustawą stanowią dozwoloną pomoc publiczną, której zakres jest określony w decyzji Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń.

Z uwagi na zmodyfikowane ustawie rozwiązania, związane z restrukturyzacją sektora górnictwa węgla kamiennego, których finansowanie zaplanowano z budżetu państwa, projekt podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.